UNIVERSITÄTS
BIBLIOTHEK
WUPPERTAL

BERGISCHE
UNIVERSITÄT
WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tullii Ciceronis Orationes diligentius recognitae & aptiore serie repositae

Cicero, Marcus Tullius

Lutetiae Paris, 1522

Post reditum in senatu. Oratio XXIX.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-431

Visual Library

beneuolētia ſempiterna,nō ſolū dū anima exuꝑabo mea,ſed etiā cū mortuo monimēta ve — Exuꝑabo anima.
ſtri in me beneficii ꝑmanebunt.In referenda aūt gratia hoc vobis repromitto,ſempq; prę — Repromit to.
ſtabo:mihi neq; in cōſiliis de Rep.capiundis,diligentiā:neq; in ꝑiculis a Rep.propulſandis
animū:neq; in ſentētia ſimpliciter referēda,fidē:neq; in hoīm volūtatibus pro Rep. lædēdis,
libertatē:nec in ꝑferēdo labore,induſtriā:nec ī veſtris cōmodis augēdis,gratā animi beneuo
lētiā defuturā.atq; hęc cura Quir.erit infixa aīo meo ſempiterna,vt cū vobis q apud me deo
rū īmortaliū vim & numē tenetis,tū poſteris veſtris,cūctiſq; gētibꝰ,digniſſimꝰ ea ciuitate,vi
dear quæ ſuā dignitatē non poſſe tenere ſe,niſi me recuꝑaſſet,cunctis ſuffragiis iudicauit.

POST REDITVM IN SENATV. ORATIO.XXIX.

SI PATRES Cōſcripti ꝓ veſtris īmortalibus in me,fratrēq; meū,li
beroſq; noſtros meritis,parū vobis cumulate gratias egero,quęſo,
obteſtorq;,ne meę naturę potius,q̃ magnitudini veſtroꝝ beneficio
rū id tribuendū putetis. quę enī tāta pōt exiſtere vbertas ingenii:q̃
tāta dicēdi copia:qđ tā diuinū,atq; incredibile genꝰ orationis:quo
quiſq̃ poſſit veſtra in nos vniuerſa promerita, nō dicā cōplecti orā
do,ſed ꝑcenſere numerādo:q mihi fratrē optatiſſimum,me fratri
amantiſſimo,liberis noſtris parētes,nobis liberos,q ordinē,q fortu
nas,q ampliſſimā Remp.q patriā,qua nihil poteſt eſſe iucundius, q
deniq; noſmetipſos nobis reddidiſtis. Q; ſi parētes chariſſimos ha — Parentes chariſſimi habendi.
bere debemus,q; ab iis nobis vita,patrimonium,libertas,ciuitas tradita eſt:ſi deos immorta
les,quorū beneficio & hęc tenuimus,& cæteris rebus aucti ſumus:ſi populum Ro.cuius ho
noribus in ampliſſimo cōſilio,& in altiſſimo gradu dignitatis,atq; in hac omniū terrarū ar
ce collocati ſumus:ſi hūc ipſum ordinē, a quo ſæpe magnificētiſſimis decretis ſumus hone-
ſtati:immenſum qddā,& infinitū eſt,qđ vobis debeamus:q veſtro ſingulari ſtudio atq; cōſen
ſu,parentū beneficia,deorū immortaliū munera,populi Ro.honores, veſtra de me multa iu
dicia,nobis oīa vno tēpore reddidiſtis,vt cū multa vobis,magna populo Ro. innumerabilia
parentibus,oīa diis immortalibus debeamus,hæc antea ſingula ꝑ illos habuerimus, nunc
vniuerſa ꝑ vos recuꝑauimꝰ.Itaq; P.C.qđ ne optādū qdē eſt hoī,immortalitatē quādā ꝑ
vos adepti videmur.qđ eñ tēpus erit vnq̃,quo veſtrorū in nos beneficiorū memoria, ac fa-
ma moriať:qui illo ipſo tēpore,cum vi,ferro, metu,minis obſeſſi teneremini,nō multo poſt
diſceſſum meū vniuerſi me reuocauiſtis,referēte L.Mūmio fortiſſimo,atq; optimo viro:quē
habuit ille ꝑſtifer annus maxime fidelē,& minime timidū ſi dimicare placuiſſet,defenſorem
ſalutis meæ.poſteaq̃,vobis poteſtas decernēdi nō eſt ꝑmiſſa ꝑ eū Tribunū plebis,q cū ꝑ ſe
Remp.lacerare nō poſſet,ſub alieno ſcelere deleuit,nunq̃ de me ſiluiſtis, nunq̃ meā ſalutē nō
ab his cōſulibus,qui vendiderant,flagitauiſtis.Itaq; veſtro ſtudio,atq; auctoritate ꝑfectum
eſt,vt ille ipſe annus,quē ego mihi,q̃ patriæ maluerā eſſe fatalē,hos Tribunos haberet, qui — Fatalis an-nus.
promulgarent de ſalute mea,& ad vos ſæpenumero referrent.nā cōſules modeſti, legūq; me
tuentes,impediebanť lege,nō ea quæ de me,ſed ea quę de ipſis lata erat.cū meus inimicus ꝓ — Metuētes legum.
mulgauit:vt ſi reuixiſſent hi,q hæc pene delerūt,tū ego redirē. quo facto vtrūq; cōfeſſus eſt,
& ſe illorū vitā deſiderare,& magno in ꝑiculo Remp.futurā,ſi aut hoſtes, atq; interfecto-
res Reip.reuixiſſent,aut ego non reuertiſſem.Itaq; illo ipſo anno,cū ego ceſſiſſem: princiꝑs
aūt ciuitatis,nō legū præſidio,ſed parietū vitā ſuā tuerenť:Reſpublica ſine conſulibus eſſet:
neq; ſolū parentibus ꝑpetuis,verū etiā tutoribus annuis eſſet orbata:ſententias dicere pro
hiberemini:caput meæ proſcriptionis recitareť:nunq̃ dubitaſtis meā ſalutē cū cōmuni ſalu
te cōiungere.Poſtea vero q̃ ſingulari,& præſtantiſſima virtute P.Lentuli Cōſulis,ex ſuꝑio
ris anni caligine,& tenebris lucē in Rep.Cal.Ian.reſpicere cœpiſtis:cū Q.Metelli nobiliſſimi
hominis,atq; optimi viri ſumma dignitas,cū prætorū,Tribunorū pene omniū virtus,& fi-
des Reip.ſubueniſſet:cū virtute,gloria,rebus geſtis,Cn.Pompeius omniū gentiū,omniū ſe- — Cn.Pōpeiꝰ.
culorū,oīs memoriæ facile princeps,tuto ſe in ſenatū venire arbitrareť:tantus veſter cōſen-
ſus de ſalute mea fuit,vt licet corpus abeſſet meū, dignitas iam in patriā reuertiſſet.Quo q
dem menſe quid inter me & meos inimicos intereſſet,exiſtimare potuiſtis. ego meā ſalutem
deſerui,ne propter me ciuiū vulneribus Reſp. cruentareť.illi meū reditū nō populi Ro.ſuf-

fragiis,ſed flumine ſanguinis interclude̅dũ putauerũt. Itaq; poſtea nihil vos ciuibus, nihil ſociis,nihil regibus reſpõdiſtis:nihil Iudices ſentẽtiis,nihil populus ſuffragiis, nihil hic or do auctoritate declarauit:mutũ forũ,elinguẽ curiã,tacitam & fractã ciuitatẽ videbatis. quo quidẽ tẽpore,cũ is exceſſiſſet,qui cædi & flammæ vobis auctoribus reſtiterat:cũ ferro, & fa cibus hoĩes tota vrbe volitãtes,magiſtratuũ tecta oppugnata,deorũ tẽpla inflãmata,ſummi viri & clariſſimi Cõſulis faſces fractos,fortiſſimi atq; optimi Tribuni ple.ſanctiſſimũ corpus nõ ſolũ tactũ,ac violatũ manu,ſed vulneratũ ferro cõfectũq; vidiſtis.qua ſtrage nõnulli ꝑmo ti magiſtratus,partim metu mortis,partim deſꝑatione Reip.paululum a mea cauſa receſſe runt.reliqui fuerũt,quos neq; terror,nec vis,nec ſpes,nec metus,nec promiſſa,nec minæ,nec tela,nec faces a veſtra auctoritate,a populi Ro.dignitate,a mea ſalute depellerẽt.Princeps P.

P.Lẽtulus parens ac deus vitæ Ciceronis.

Lẽtulus parẽs ac deus noſtræ vitæ,fortunæ,memoriæ,noĩs,hoc ſpecimen virtutis,hoc indi cium animi,hoc lumen cõſulatus ſui fore putauit,ſi me mihi,ſi meis,ſi vobis,ſi Reip.reddi diſſet.Qui vt eſt deſignatus, nũq̃ dubitauit ſententiã de ſalute mea, & de Rep.dignã dicere. cũ a tribunis pl.vetarẽt,cũ pręclarũ caput recitarẽt,ne qs ad vos referret,ne quis decerneret, ne diſputaret,ne loquerẽt,ne ꝑdibus iret,ne ſcribẽdo adeſſet,totã illã,vt ante dixi,proſcri ptionẽ,nõ legẽ putauit,qua ciuis optime de Rep.meritus nominatim ſine iudicio,vna cũ Se natu Reip.eſſet ereptus.Vt vero iniit magiſtratũ,nõ dicã quid egerit prius,ſed quid omni no egit aliud,niſi vt me cõſeruato veſtrã in poſterũ dignitatẽ auctoritatẽq; ſanciret? Dii im mortales quantũ mihi beneficium dediſſe videmini,ꝙ hoc anno P.Lentulus cõſul fuit: quo quãto maius dediſſetis,ſi ſuperiore anno fuiſſet.nec ẽm eguiſſem medicina cõſulari,niſi cõſu lari vulnere cõcidiſſem.Audierã ex ſapientiſſimo homine,atq; optimo ciue, & viro,Q.Catu

Q.Catuli dictũ de cõſulibus.

lo,nõ ſępe vnũ cõſulẽ improbũ,duos vero nũq̃, excepto illo Ceſonino tempore fuiſſe. quare meã cauſam ſemper fore firmiſſimã dicere ſolebat,dũ vel vnus in Rep. eſſet Conſul. qđ vere dixerat,ſi illud de duobus Cõſulibus,qđ ante in Rep. nõ fuerat, ꝑenne ac propriũ manere potuiſſet. Q; ſi Q.Metellus illo tempore Cõſul fuiſſet vnicus,dubitatis quo animo fuerit in me cõſeruando futurus,cũ in reſtituẽdo auctorẽ fuiſſe aſcriptorẽq; videatis? Sed fuerũt duo Cõſules,quorũ mentes anguſtæ,humiles,prauæ,oppletæ tenebris,ac ſordibus,nomẽ ipſum Cõſulatus,ſplendorẽ illius honoris,magnitudinẽ tãti Imꝑii,nec intueri,nec ſuſtinere, nec capere potuerũt.nõ Cõſules,ſed mercatores prouinciarũ,ac vẽditores veſtræ dignitatis.quo rũ alter a me Catilinã amatorẽ ſuũ multis audiẽtibus,alter Cethegũ cõſobrinũ ſuũ repoſce bat.qui me duo ſceleratiſſimi poſt hominũ memoriã,nõ cõſules,ſed latrones,nõ modo deſe ruerũt,in cauſa præſertim publica,& conſulari, ſed prodiderũt,oppugnarunt,omni auxilio nõ ſolũ ſuo,ſed etiã veſtro, cæterorũq; ordinũ ſpoliatũ eſſe voluerũt. quorũ alter tamẽ neq; me,neq; quẽq̃ fefellit.quis ẽm vllã vllius boni ſpem haberet in eo?cuius primũ tempus ætatis

Corporis pars ſanctiſſima.

palã fuiſſet ad oẽs libidines diuulgatũ:qui ne a ſanctiſſima qdem parte corporis potuiſſet ho minũ impurã intẽꝑantiã propulſare:qui cũ ſuã rem nõ minus ſtrenue, q̃ poſtea publicã cõ feciſſet:egeſtatẽ,& luxuriã domeſtico lenocinio ſuſtentauit:qui niſi in arã tribunatus cõfu giſſet,neq; vim prætoris,nec multitudinẽ creditorũ,nec bonorũ proſcriptionẽ effugere po tuiſſet:qui in magiſtratu niſi rogationẽ de piratico bello tuliſſet, profecto & egeſtate & im

Piraticam facere.

probitate coactus piraticã ipſe feciſſet,ac minore qdẽ Reip.detrimẽto,q̃ ꝙ intra mœnia nefa rius hoſtis prædoq; verſatus eſt.quo inſpectante ac ſedẽte,legẽ Tribunus ple.tulit,ne auſpi

Obnũciare concilio.

ciis obtemperarẽt,ne obnunciare concilio,aut comitiis,ne legi intercedere liceret:vt lex He lia & Fuſia ne valerẽt:quę noſtri maiores certiſſima ſubſidia Reip. cõtra tribunitios furores eſſe voluerũt.ideq; poſtea,cũ innumerabilis multitudo bonorũ de Capitolio ſupplex ad eum ſordidata veniſſet:cũq; adoleſcẽtes nobiliſſimi,cũctiq; Equites Ro.ſe ad lenonis impuriſſimi

Cincinnatus ganeo.

pedes abieciſſent:quo vultu cincinnat⁹ ganeo nõ ſolũ ciuiũ lachrymas,verũ etiã patrię pre ces repudiauit?neq; eo cõtentus fuit,ſed etiã in concionẽ aſcendit: eaq; dixit, quæ ſi eius vir Catilina reuixiſſet,dicere nõ eſſet auſus:ſe nonarũ Decẽbriũ,quę me cõſule fuiſſent,cliui Ca pitolini pœnas ab Equitib⁹ Ro.eſſe repetiturũ.neq; ſolũ id dixit,ſed quos ei cõmodũ fuit,cõ pellauit.L.vero iã equitẽ Ro.pręſtãti dignitate hoĩem,& ſaluti meę,pro familiaritate,Reip. pro fortunis ſuis amiciſſimũ,Cõſul imperioſus exire vrbe iuſſit:& cũ vos veſtẽ mutãdã cen ſuiſſetis,cũctiq; mutaſſetis,atq; idẽ oẽs boni iã ante feciſſent,ille vnguẽtis oblitus,cum toga prętexta quã oẽs Prętores,Aedileſq; tũ abiecerãt, irriſit ſqualorẽ veſtrũ, & luctũ gratiſſimæ ciuitatis,fecit qđ nemo vnq̃ Tyrãnus:vt quo minus occulte veſtrũ malum gemeretis, nihil

diceret:ne aperte incõmoda patrię lugeretis,ediceret.Cũ vero in Circo Flaminio nõ a Tribu
no ple.Cõſul in cõcionẽ,ſed a latrone Archipirata productus eſſet:primũ proceſſit,qua au=
ctoritate vir!vini,ſomni,ſtupri plenus,madẽti coma,cõpoſito capillo,grauibus oculis,fluen
tibus buccis,preſſa voce & temulẽta,ꝙ in ciuis indẽnatos eſſet aĩaduerſum, id ſibi dixit gra
uis auctor vehemẽtiſſime diſplicere. vbi nobis hęc auctoritas tãdiu tãta latuit!cur in luſtris
& helluationibus huius calamiſtrati ſaltatoris eximia virtus tandiu ceſſauit! Nam ille al= Calamiſtra
ter Ceſonius Caluentius ab adoleſcentia verſatus eſt in foro,cũ eũ pręter ſimulatã irritamqꝫ tus ſalta=
triſtitiã nulla res cõmendaret,nõ cõſulis ſtudiũ,nõ diſcẽdi initia rei militaris,nõ cognoſcen tor.
dorũ hominũ,nõ liberalitas.quẽ pręteriẽs cũ incultũ horridũ mœſtũqꝫ vidiſſes,etiã ſi agre=
ſtem,& inhumanũ exiſtimares,tamẽ libidinoſum & ꝑditũ nõ dubitares.cum hoc hoĩe,aut
ſtipite æthiope,ſi in foro cõſtitiſſes,nihil crederes intereſſe:ſine ſenſu,ſine ſapore,elinguem, Stipes Ae=
tardũ,inhumanũ,neglectũ,Cappadocẽ modo abreptũ de grege venaliũ diceres. Idẽ domi ꝗ thiops.
libidinoſus!ꝗ impurus!ꝗ intẽꝑans nõ in auare cœptis,ſed porro intermiſſis voluptatibus! Cappadox.
cũ vero literas ſtudere ĩcipit,& helluo immanis cũ Gręculis philoſophari,tũ eſt Epicureus: Studere li=
nõ ꝑnitus illi diſciplinę quęcũqꝫ eſt,deditus,ſed captus vno verbo voluptatis.habet aũt ma teras.
giſtros nõ ex iſtis ineptis,q dies totos de officio ac de virtute diſſerũt,q ad laborẽ, ad indu= Ironia.
ſtriã,ad ꝑicula pro patria ſubeunda,adhortant̃:ſed eos,q diſputẽt horã nullã vacuã volu=
ptate eſſe debere : in omni parte corporis ſemꝑ oportere aliquod gaudiũ, delectationemqꝫ
verſari.his vtit̃ quaſi pręfectis libidinũ ſuarũ:hi voluptates oẽs veſtigãt,atqꝫ odorãt: hi ſũt
cõditores,inſtructoreſqꝫ cõuiuii:iidẽ expendũt atqꝫ extimãt voluptates:ſentẽtiãqꝫ dicunt, &
iudicãt,quantũ cuiqꝫ libidini tribuendũ eſſe videat̃.horũ ille artibus eruditus,ita cõtempſit
hanc prudẽtiſſimã ciuitatẽ,vt oẽs ſuas libidines,oĩa flagitia latere poſſe arbitraret̃, ſi modo
vultũ importunũ in forũ detuliſſet.is nõ me,ꝗꝗ equidẽ nõ cognorã eũ,propter Piſonũ affi= Vultus im
nitatẽ,quã lõge hinc ab hoc genere,cognatio materna Tranſalpini ſanguinis abſtuliſſet,ſed portunus.
vos populũqꝫ Ro.nõ cõſilio,neqꝫ eloquẽtia, qđ in multis ſæpe accidit, ſed rugis ſuꝑcilioqꝫ
decepit.L.Piſo tu ne auſus es iſto oculo,nõ dicã iſto animo,iſta fronte,nõ vita, tãto ſuperci
lio,nõ eñ poſſum dicere tãtis geſtis,cũ Gabinio cõſociare cõſilia ꝑſtis meæ!nõ te illius vn=
guẽtorũ odor,nõ vini anhelitus,nõ frons calamiſtri notata veſtigiis, in eã cognitionẽ addu
cebat!vt cum illius re ſimilis fuiſſes,frontis tibi integumẽto ad occultanda tãta flagitia diu
tius vti nõ liceret!cũ hoc coire auſus es!vt cõſularẽ dignitatẽ,vt Reip.ſtatũ,vt Senatus au=
ctoritatẽ,vt ciuis optime meriti fortunas prouinciarũ fœdere addiceres!te cõſule, tuis edi=
ctis,& imꝑiis,Senatui Populoqꝫ Ro.nõ eſt licitum,nõ modo ſentẽtiis,atqꝫ auctoritate ſua,
ſed ne luctu qđẽ,ac veſtitu Reipu.ſubuenire. Capuæ ne te putabas,in qua vrbe domicilium Capua do=
quondã ſuꝑbiæ fuit,cõſulẽ eſſe,ſicut eras,eo tẽpore!an Romę!in qua ciuitate oẽs ante vos miciliũ ſu=
Cõſules Senatui paruerũt!tu es auſus in Circo Flaminio productus cũ tuo illo pari dicere, ꝑbiæ.
te ſemꝑ miſericordẽ fuiſſe!quo verbo Senatũ,atqꝫ oĩs bonos cũ a patria ꝑſtẽ expellerẽt,cru
deles demõſtrabas fuiſſe.tu miſericors me affinẽ tuũ,quẽ comitiis,prærogatiuę primũ cuſto
dem pręfeceras,quẽ Cal.Ian.tertio loco ſententiã rogaras,cõſtrictũ inimicis Reip.tradidiſti.
tu meũ generũ propinquũ tuũ,tu affinẽ tuã filiã meã ſuꝑbiſſimis & crudeliſſimis verbis a
genibus tuis repuliſti. idẽqꝫ tu clemẽtia ac miſericordia ſingulari,cũ ego vna cũ Rep.nõ tri
bunitio,ſed Cõſulari ictu cõcidiſſem,tãto ſcelere,tãtaqꝫ intẽꝑãtia fuiſti,vt ne vnã qđẽ ho=
rã intereſſe paterere inter meã peſtem,& tuã prædam,ſaltem dũ conticeſceret illa lamentatio
& gemitus vrbis.nondũ palã factum erat concidiſſe Rẽp. cũ tibi arbitria funeris ſoluebant̃:
vno eodẽqꝫ tẽpore domus mea diripiebatur,ardebat,bona ad vicinum Cõſulem de palatio,
de Tuſculano ad item vicinũ alterũ Conſulẽ deferebãtur:cum iiſdem operis ſuffragiũ feren
tibus,eodem gladiatore latore,vacuo non modo a bonis,ſed etiam a liberis,atqꝫ inani foro,
ignaro Populo Ro.quid ageretur,Senatu vero oppreſſo,& afflicto,duobus impiis,nefariiſqꝫ
Conſulibus,ærarium,prouincię,Legiones,Imperia donabãtur.Horũ Cõſulũ ruinas,vos Cõ
ſules veſtra virtute fulſiſtis,ſumma Tribunorũ,Prætorũqꝫ fide,& diligentia ſubleuati.Quid
ego de præſtãtiſſimo viro T.Annio dicã!aut quis de tali ciue ſatis digne vnꝗ loquetur! qui T.Annius.
cum videret ſceleratum ciuem,aut domeſticum potius hoſtem,ſi legibus vti liceret,iudicio
eſſe frangendũ:ſin ipſa iudicia vis impediret,ac tolleret,audaciam virtute, furorem fortitu
dine,temeritatem conſilio, manum manu,vim vi eſſe ſuperandam: primo de vi poſtulauit:
poſteaꝗ ab eodem iudicia ſublata eſſe vidit, ne ille omnia vi poſſet efficere , curauit . Qui

docuit neq; tecta,neq; tẽpla,neq; forũ,neq; curiã,ſine ſumma virtute,ac maximis opibus, &
copiis ab inteſtino latrocinio poſſe defendi.qui primus poſt meũ diſceſſum metũ bonis,timo
rem huic ordini,ſeruitutẽ depulit ciuitati.Quã rationẽ pari virtute,animo,fide, P.Sextius
ſecutus,pro mea ſalute,pro veſtra auctoritate,pro ſtatu ciuitatis nullas ſibi inimicitias,nul
lam vim,nullos impetus,nullũ vitæ diſcrimẽ vitandũ vnq̃ putauit. qui cauſam Senatus exa
gitatam concionibus improborũ,ſic ſua diligẽtia multitudini cõmendauit,vt nihil tam po-
pulare,q̃ veſtrũ nomẽ,nihil tã oĩbus charũ aliquãdo,q̃ veſtra auctoritas videret.qui me cũ
Iuxta ac. oĩbus rebus,q̃bus Tribunus ple.potuit, defendit: tũ reliquis officiis iuxta, ac ſi meus frater
eſſet,ſuſtentauit.cuius ego clientibus, libertis,familia,copiis,literis,ita ſum ſuſtentatus, vt
meæ calamitatis nõ adiutor ſolũ,verũ etiã ſocius videret.Iam cæterorũ officia ſtudiaq; vi-
diſtis:q̃ cupidus mei C.Ceſtilius,q̃ ſtudioſus veſtri,q̃ non varius fuerit in cauſa.Quid Moſo
pius?cui ego ipſi,parẽti,fratriq; eius,ſentio quantũ debeã. qui cũ mea ſentẽtia volũtas eorũ
Obliterare in priuato iudicio eſſet offenſa,publici mei beneficii memoria priuatã offenſionẽ obliteraue
runt.Iam T.Fadius, q mihi Quæſtor fuit:M.Curius, cuius ego patri Quæſtor fui: ſtudio,
amore,animo huic neceſſitudini nõ defuerũt.Multa de me C.Meſſinius,& amicitię,& Rei-
Speciatim. pu.cauſa dixit:legem ſpeciatim initio de ſalute mea promulgauit.Q.Fabricius,ſi quę de me
agere conatus eſt,ea cõtra vim & ferrũ ꝑficere potuiſſet,menſe Ianu. noſtrũ ſtatũ recupe-
raſſem.quẽ ad ſalutẽ meã voluntas impulit,vis retardauit,auctoritas veſtra reuocauit. Iam
vero Prętores quo animo in me fuerint,vos exiſtimare potuiſtis,cũ L.Cęcilius priuatim me
ſuis oĩbus copiis ſtuduerit ſuſtẽtare: publice promulgarit de ſalute mea cũ collegis pene oĩ-
bus:direptoribus aũt meorũ bonorũ in ius adeũdi poteſtatem nõ fecerit.M. aũt Calidius ſta
tim deſignatus,ſentẽtia ſua,q̃ eſſet ſibi chara mea ſalus, declarauit.Oĩa officia C. Septimii,
Q.Valerii,P.Craſſi,Sex.Quintilii,C.Cornuti,ſumma & in me,& in Remp.cõſtiterunt.quæ
Nemo gratiarum immemor,eſt gratus inuentus. cũ libenter cõmemorẽ nõ ingratus:nemo em̃ gratiarũ immemor,eſt gratus inuentus:nõnul
lorũ in me nefarie cõmiſſa prętereo. non eſt mei tẽporis iniurias meminiſſe:quas ego,etiã ſi
vlciſci poſſem,tamẽ obliuiſci mallẽ.alio`transferẽda mea tota vita eſt,vt bene de me meritis
referã gratiã:cũ apertis hoſtibus bellũ gerã:timidis amicis ignoſcã:proditoribus meis,nõ in
dicem dolorẽ profectionis meę:defenſores,reditus dignitate cõſoler. Qꝫ ſi mihi nullũ aliud
eſſet officium in omĩ vita reliquũ,niſi vt erga duces ipſos,& principes,atq; auctores ſalutis
meæ,ſatis gratus iudicarer:tamẽ exiguũ reliquæ vitæ tẽpus nõ modo ad referẽdã, verũ etiã
ad cõmemorãdã gratiã mihi relictũ putarẽ.quãdo em̃ ego huic homini,ac liberis eius,quã-
do oẽs mei gratiã referẽt?quę memoria?quæ vis ingenii?quæ magnitudo obſeruãtię?tot tã-
tiſq; beneficiis reſpõdere poterit?q mihi primus afflicto,& iacenti,cõſularẽ fidẽ, dexteramq;
porrexit:qui me a morte ad vitã,a deſperatione ad ſpem,ab exitio ad ſalutẽ reuocauit.quan-
to amore in me,ſtudio in Rẽp. fuit? vt excogitaret quẽadmodũ calamitatẽ meã nõ modo le
uaret,ſed etiam honeſtaret?quid em̃ magnificẽtius?quid præclarius mihi accidere potuit?q̃
qđ illo ꝑtente vos decreuiſtis,vt cuncti ab omni Italia,qui Rempu.ſaluã vellent,ad me vnũ
hominem fractũ,& ꝓpe diſſipatum reſtituendũ & defendendum venirent.vt qua voce a te
Romule poſt vrbẽ cõditã Conſul vſus eſſet pro vniuerſa Repu.apud eos ſolũ q eius vocẽ ex
audire poſſent,eadẽ voce Senatus oĩbus agris,atq; oppidis,ciues,totãq; Italiã ad vnius ſalu
tem defendendã excitaret.quid ego glorioſius meis poſteris potui relinquere? q̃ hoc Senatũ
iudicaſſe:qui ciuis me nõ defendiſſet,eum Remp.ſaluã noluiſſe.Itaq; tantũ veſtra auctoritas,
tantũ eximia Cõſulis dignitas valuit,vt omne is flagitiũ ſe cõmittere putaret,ſi quis nõ ve-
niret.Idemq; Cõſul,cũ illa incredibilis multitudo Romã,& ꝑne Italia ipſa veniſſet, vos fre-
quẽtiſſimos in capitoliũ cõuocauit.quo tẽpore quantã vim naturæ bonitas haberet,aut ve
ra nobilitas,intelligere potuiſtis.nam Q.Metellus,& inimicus,& frater inimici,ꝑſpecta ve
ſtra voluntate,omnia priuata odia depoſuit.quẽ P.Seruilius vir cũ clariſſimus tũ vero opti
mus,mihiq; amiciſſimus,& auctoritatis,& orationis ſuę diuina quadã grauitate,ad ſui ge-
neris cõmuniſq; ſanguinis facta,virtuteſq;,reuocauit:vt haberet in conſilio & fratrẽ ab infe
ris ſocium rerũ mearũ,& omnis Metellos pręſtãtiſſimos ciuis, ꝑne ex Acheronte excitatos:
in quibus Numidicũ illum Metellũ,cuius quondam de patria diſceſſus honeſtis omnibus lu
ctuoſus tandẽ viſus eſt.Itaq; dimittit nõ modo ſalutis defenſor,qui ante hoc vnũ beneficiũ,
fuerat inimicus,verũ etiã aſcriptor dignitatis meę.Quo qdẽ die cũ.CCCCX. Senatores eſſe
tis,magiſtratuſq; oẽs adeſſent,diſſenſit vnus,qui ſua lege cõiuratos etiã ab inferis excitãdos

putarat.atq; illo die,quo Remp.meis cõſiliis cõſeruatam grauiſſimis verbis & plurimis iu-
dicaſſetis,idem Conſul curauit,vt eadem a principibus ciuitatis in concione poſtero die di-
cerent.cum quidem ipſe egit ornatiſſime cauſam meam,perfecitq; aſtante,atq; audiente Ita-
lia tota,vt vix cuiuſdam conducti,atq; perditi vocem acerbam atq; inimicam bonis,poſſent
audire.Ad hęc nõ modo adiumentum ſalutis,ſed etiã ornamẽta dignitatis meę reliqua vos
iidem addidiſtis:decreuiſtis,ne quis vlla ratione rẽ impediret:q id impediſſet, grauiter mole
ſteq; laturos:illũ contra remp.ſalutemq; bonorũ,concordiamq; ciuium,facturũ:& vt ad vos
ea ſtatim referrent:meq; etiam,ſi diutius calumniarentur,redire iuſſiſtis.quid?vt agerentur
gratiæ,qui e municipiis veniſſent?quid?vt ad illã diem res cũ rediſſet,rogarent,vt pari ſtu-
dio conuenirẽt?quid deniq; illo die,quem P.Lentulus mihi fratriq; meo,liberiſq; noſtris na-
talem cõſtituit,non modõ ad noſtram,verũ etiã ad ſempiterni memoriã tẽporis:quo die nos
comitiis Cẽturiatis,quę maxime maiores iuſta dici,haberiq; voluerũt,arceſſiuit in patriam: Centuriata
vt eędem Centuriæ,q̃ me Conſulem fecerant,Conſulatum meum comprobarent.quo die qs comitia iu
ciuis fuit,qui fas eſſe putaret,quacũq; aut ętate,aut valetudine eſſet,nõ ſe de ſalute mea ſen ſta.
tentiã ferre?qñ tantam frequentiam in campo?tantũ ſplendorem Italię totius,ordinũq; omi
um?qñ illa dignitate tot rogatores,†tutores,cuſtodeſq; vidiſtis?Itaq; P.Lentuli beneficio ex †diribito-
cellenti,atq; diuino nõ ſolum reducti ſumus in patriam,ſicut nõnulli clariſſimi viri, ſed eqs res.
inſignibus,& curru aurato reportati.Poſſum ego ſatis in Cn.Põpeiũ vnq̃ gratus videri? qui
nõ ſolum apud vos,qui idẽ ſentiebatis,ſed etiam apud vniuerſum populũ Romanũ ſalutem
reip.& cõſeruatam p me,& cõiunctã eſſe cum mea dixerit.qui cauſam meã prudentib⁹ cõmẽ
darit,imperitos edocuerit:eodemq; tẽpore improbos auctoritate ſua cõpreſſerit, bonos exci
tarit.qui populum Ro.pro me,tanq̃ pro fratre,aut pro parente,non ſolum hortatus ſit, ve-
rũ etiam obſecrarit.qui cum ipſe propter metum dimicatiõis,& ſanguinis domo ſe teneret, Domo ſe
etiam a ſuperioribus tribunis petierit,vt de ſalute mea,& promulgarent,& referrent.qui in teneret.
colonia nuper cõſtituta cum ipſe gereret magiſtratũ,in qua nemo erat emptus interceſſorũ,
vim & crudelitatẽ priuilegii,auctoritate honeſtiſſimorũ hominũ & publicis literis cõſigna-
uit,princepſq;,Italię totius pſidium ad noſtram ſalutem implorandũ putauit.qui cũ ipſe mi
hi ſemp amiciſſim⁹ fuiſſet,etiã vt ſuos neceſſarios mihi amicos redderet, elaborauit. Qui-
bus autem officiis T.Annii beneficia remunerabo?cuius oĩs actio,ratio,cogitatio,totus de- Remunera
niq; Tribunatus,nihil aliud fuit,niſi cõſtãs,ppetua,fortis,inuicta defenſio ſalutis meæ?Quid re.
de P.Sextio loquar?qui ſuam erga me beneuolentiã & fidẽ non ſolum animi dolore,ſed etiã
corporis vulnerib⁹ oſtẽdit? Vobis P.C.ſingulis & egi,& agã gratias vniuerſis.egi initio,quã
tum potui.ſatis ornate agere nullo modo poſſum.Et q̃q̃ ſunt in me præcipua merita multo
rum,quę ſileri nullo modo poſſunt,tñ huius temporis ac timoris mei non eſt,conari cõme-
morare beneficia in me ſingulorum.nam difficile eſt non aliquem,nefas quenq̃ pterire. Ego
vos vniuerſos Patres Conſcripti deorum numero colere debeo.ſed vt in ipſis diis immorta
libus non ſemper eoſdem,atq; alias alios ſolemus & venerari,& precari,ſic in hominibus de
me diuinitus meritis omnis erit ætas mihi ad eorũ in me merita pdicãda,atq; recolẽda.ho-
dierno aũt die nominatim a me magiſtratibus ſtatui gratias eſſe agẽdas,& de priuatis vni,q
p ſalute mea,municipia coloniaſq; adiſſet,populũ ſupplex obſecraſſet,ſentẽtiã dixiſſet eam,
quã vos ſecuti,mihi dignitatem meã reddidiſtis.vos me florentem ſemper ornaſtis: laboran
tem,mutatione veſtis,& ppe luctu veſtro,quoad licuit,defendiſtis. Noſtra memoria Senato
res,ne in ſuis quidem periculis,mutare veſtem ſolebant.in meo periculo Senatus veſte mu-
tata fuit,quoad licuit per eorum edicta,qui mea pericula non mõ ſuo pſidio,ſed etiã veſtra
deprecatiõe nudarũt.quibus ego reb⁹ obiectis,cum mihi priuato confligendum viderẽ cũ
eodem exercitu,quẽ Conſul non armis,ſed veſtra auctoritate ſuperaram,multa mecũ ipſe re
putaui.dixerat in concione Conſul,ſe cliui Capitolini pœnas ab Equitib⁹ Ro.repetiturum,
nominatim alii compellabantur,alii citabant,alii relegabant:aditus templorũ erant non ſo-
lum pſidiis,& manu,verum etiam demolitione ſublati.alter Conſul vt me & remp.non mo-
do deſereret,ſed etiam hoſtibus reip.proderet,pactionibus eos ſuorum pmiorum obligarat.
erat alius ad portas cum imperio in multos annos,magnoq; exercitu:quem ego inimicũ mi-
hi fuiſſe non dico:tacuiſſe cum diceretur eſſe inimicus,ſcio.Duas partes eſſe in rep.cum pu
taretur,altera me depoſcere propter inimicitias,altera timide defendere propter ſuſpitionẽ
cædis putabatur.qui autem me depoſcere videbantur,ii huius auxerunt dimicationis me-

tum,ꝙ nonnunq̃ inficiãdo ſuſpitionem hominum,curamq; minuerunt. Quare cum viderē
Senatum ducibus orbatum,me a magiſtratibus partim oppugnatum,partim proditum,par
tim derelictum,ſeruos ſimulatione collegiorũ nominatim eſſe conſcriptos,copias omnis Ca
tilinæ pene iiſdem ducibus ad ſpem cædis, & incendiorũ eſſe reuocatas,equites Ro.proſcri-
ptionis,vaſtitatis,cædis metu eſſe perterritos,potui P.C.multis auctoribus fortiſſimis viris,
me vi,armiſq; defendere.nec mihi ipſe ille animus idem meus,vobis non incognitus defuit.
ſed videbam,ſi viciſſem præſentem aduerſarium,nimium multos mihi alios eſſe vincendos.
ſi victus eſſem,multis bonis & pro me,& mecum,& poſt me eſſe pereundum:tribunitiiq; ſan
guinis vltores eſſe præſentis:meæ mortis pœnas iudicio,& poſteritati reſeruari.nolui cũ Cõ
ſul communem ſalutem ſine ferro defendiſſem,meam priuatus armis defendere:bonoſq; vi-
Deſperare fortunis.
ros lugere malui meas fortunas,q̃ ſuis deſperare.At ſi ſolus eſſem interfectus, mihi turpe:ſi
cum multis,Reip.funeſtum fore videbatur. Q; ſi mihi æternam eſſe propoſitam ærumnam
arbitrarer,morte me ipſe potius,q̃ ſempiterno dolore mulctaſſem.ſed cum viderem me,non
diutius,q̃ ipſam Remp.ex hac vrbe abfuturum:neq; ego illa exterminata mihi remanẽdum
putaui:& illa ſimulatq; reuocata eſt,me ſecum pariter reportauit.mecum leges, mecũ quæ-
ſtiones,mecum iura magiſtratuum,mecum Senatus auctoritas,mecum libertas,mecum etiã
frugum vbertas,mecum deorum & hominum ſanctitates omnes,& religiones affuerũt.quę
ſi ſemper abeſſent,magis veſtras fortunas lugerem:q̃ deſiderarem meas.ſin aliquando reuo-
carentur,intelligebam mihi cum illis vna eſſe redeundum.Cuius mei ſenſus certiſſimus te-
ſtis eſt hic idem,qui cuſtos capitis fuit,Cn.Plancius.qui omnibus prouincialibus ornamen
tis,commodiſq; depoſitis,totam ſuam Quæſturam in me ſuſtentando,& conſeruando collo
Quęſtor Imperatori filii loco.
cauit.qui ſi mihi Quæſtor Imperatori fuiſſet,in filii loco fuiſſet.nũc certe erit parentis:cum
fuerit Quæſtor non imperii,ſed doloris mei.Quapropter P.C.quoniam in Rep.ſum pariter
cum Rep.reſtitutus:non modo in ea defendẽda nihil minuam de libertate mea priſtina,ſed
etiam adaugebo.etenim ſi eam tum defendebam,cum mihi illa debebat,quid nunc me face-
re oportet,cum ego illi plurimum debeam?nam quid eſt,q̃d animum meum frangere,aut de
bilitare poſſit?cuius ipſam calamitatem non modo nullius delicti , ſed etiam diuinorum in
Remp.beneficiorum teſtem eſſe videatis?nam importata eſt , quia defenderam ciuitatem:&
mea voluntate ſuſcepta eſt,ne a me defenſa Reſp.per eundem me extremum in diſcrimẽ vo
caretur.pro me,non vt pro P.Popilio nobiliſſimo homine adoleſcentes filii,non propinquo
rum multitudo populum Ro.eſt deprecata:non,vt pro Q.Metello ſummo & clariſſimo vi-
ro,ſpectatæ iam adoleſcentiæ filius,non L.& C.Metelli Conſulares,non eorum liberi,nõ Q.
Metellus Nepos,qui tum cõſulatum petebat:non Luculli,Seruilii,Scipiones,Metellorum fi
lii flentes ac ſordidati populo Ro.ſupplicauerũt.ſed vnus frater,qui in me pietate filius,con
ſiliis parens,amore,vt erat,frater inuentus eſt,ſqualore,& lachrymis , & quotidianis preci-
bus,deſiderium mei nominis renouari,& rerum geſtarum memoriam vſurpari coegit.q cũ
ſtatuiſſet niſi per vos me recuperaſſet,eandem ſubire fortunam,atq; idem ſibi domicilium &
vitæ & mortis depoſceret,tamen nunq̃ nec magnitudinem negotii , nec ſolitudinem ſuam,
nec vim inimicorum,ac tela pertimuit.Alter fuit propugnator mearum fortunarum,& de-
fenſor aſſiduus,ſumma virtute & pietate C.Piſo gener.qui minas inimicorum meorum,qui
inimicitias affinis mei,propinqui ſui Conſulis,qui Pontum,& Bithyniam Quęſtor pro mea
ſalute neglexit.nihil vnq̃ Senatus de P.Popilio decreuit,nunq̃ in hoc ordine Q.Metelli mẽ
tio facta eſt.tribunitiis ſunt illi rogationibus,interfectis inimicis,deniq; nulla auctoritate Se
natus,reſtituti:cum alter eorum Senatui paruiſſet , alter vim cædemq; fugiſſet.nã C.quidẽ
Marius,qui hac hominum memoria tertius ante me Conſularis tempeſtate ciuili expulſus
eſt,non modo a Senatu non eſt reſtitutus,ſed reditu ſuo Senatum cũctum pene deleuit.nul
la de illis magiſtratuum conſenſio,nulla ad Rempub.defendendam populi Ro.conuocatio,
nullus Italiæ motus,nulla decreta municipiorum,& Coloniarum extiterũt. Quare cum me
veſtra auctoritas accerſierit,Populus Ro.reuocarit,Reſp.implorarit, Italia cuncta pene ſuis
humeris reportarit,non committam P.C.vt cũ ea ſint mihi reſtituta,quæ in poteſtate mea
non fuerunt,ea non habeam,quæ ipſe præſtare poſſim:præſertim cum illa,amiſſa recupera-
rim,virtutem & fidem nunq̃ amiſerim.